بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް

- ފައިލް ނަންބަރު: 2023/HC-B12/73
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: ޕްރަސާދު ބުދްދިކާ ސްރީވަރްދަނަ، ސްރީލަންކާ
- އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ފަރާތް: ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް
- މައްސަލައިގެ ބާވަތް: ކޯޓު އަމުރު (ބަންދުކުރުމަށް)

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް
ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒް
ފަނޑިޔާރު ދީބާނާޒް ފަހުމީ
ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ސަލީމް

- ނިމުނު ތާރީޚް: 16 ރަބީޢުލްއާޚިރު 1445 / 31 އޮކްޓޫބަރު 2023

• ރަޖިސްޓްރީކުރެވުން ތާރީޚް: 10 ރަބީޢުލްއާޚިރު 1445

25 އޮކްޓޫބަރު 2023

• އިސްތިއުނާފުކުރެވުން މައްސަލަ:

• ނަންބަރު: 145-J/MA/2023/2122

• ނިންމި ތަން: ކްރިމިނަލް ކޯޓު

• ބާވަތް: ކޯޓު އަމުރު (ބަންދުކުރުމަށް)

• ހުށަހެޅުން ތާރީޚް: 17 އޮކްޓޫބަރު 2023

• ނިމުން ތާރީޚް: 17 އޮކްޓޫބަރު 2023

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް

ޕްރަކާޝް ބުޝްޑިކާ ސްރީވަރްދަނަ، ސްރީލަންކާ

ޤާނޫނީ ވަކީލު:

އިސްމާއީލް މުޙައްމަދު، ކާޒިމީގާ، މ.މުލަކް

އިސްތިއުނާފު ރައްދުވި ފަރާތް

ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް

ޤާނޫނީ ވަކީލުން:

ސީނިއަރ ޕަބްލިކް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޝަމާ އިބްރާހީމް

ސީނިއަރ ޕަބްލިކް ޕްރޮސިކިއުޓަރ އާއިޝަތު މުޙައްމަދު

ޖިނާއީ – ކޯޓު އަމުރު - ޤާނޫނީ ވަކީލެއްގެ އެހީތެރިކަން ލިބުމުގެ ހައްޤު

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒުގެ ރައުޔު

މައްސަލައިގެ ޚުލާޞާ:

1. މިއީ، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MA/2023/2122 (17 އޮކްޓޫބަރު 2023) ކޯޓު އަމުރު ނުރުހުމުގައިވަނީ ޝަކުރީ އަދި ފޯރުމީ އުސްބޫލާ ހިފެހެއްޓުމަށްފަހު، އެ އަމުރު އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް އެދި ޕްރަބާތު ބުދްދިކާ ސްރީވަރދަނަ (ސްރީލަންކާ)[1] (މިގޮތަށް "އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތް" ނުވަތަ "އެޕެލަންޓް" ކިޔަން ބޭނުންކޮށްފައި) ގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅުއްވުމުން ބެލި ޤަޟިއްޔާއެކެވެ. މި ޤަޟިއްޔާގައި އިސްތިއުނާފަށް ރައްދުވާފަރާތަކީ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް (މިގޮތަށް "އިސްތިއުނާފަށް ރައްދުވާފަރާތް" ނުވަތަ "ދައުލަތް" ނުވަތަ "ޕްރޮސިކިއުޝަން" ކިޔަން ބޭނުންކޮށްފައި) އެވެ.

މައްސަލައިގައި ކަންހިނގާފައިވާގޮތް:

2. 2023 އޮކްޓޫބަރު 16 ވަނަ ދުވަހު 19:23 ހާއިރު ޓިކަފުރި އެކްސްރޭ ކުރީ އިން އެޕެލަންޓް ފޮނުވުމުން، ކުރުމުން މިނާ ސްކޭނިންގ ކައުންޓަރގައި އޮތް ދަބަސް ބަލައިލިއިރު ބަނދެފާ ކަމަށް ޝައްކުކުރެވޭ ދިޔާ އެއްޗެއް ހުރި 15 ދޮޅި ފެނިފައިވާތީ އެޕެލަންޓް ދުރުވަހު ހައްޔަރުކުރެވިފައެވެ. އަދި، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 49 ވަނަ މާއްދާއާއި ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 59 ވަނަ މާއްދާ އާއި އެ ޤާނޫނުގެ 60 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ) އާއި ޝަރީޢަތްކުރުމާބެހޭ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 13 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އަށް ރިޢާޔަތްކޮށް އެޕެލަންޓްގެ ބަންދުގެ މުއްދަތު އިތުރުކުރުމަށްއެދި ފުލުހުންގެ ފަރާތުން ކްރިމިނަލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުން އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MA/2023/2122 (17 އޮކްޓޫބަރު 2023) ކޯޓު އަމުރުން އެޕެލަންޓް 15 ދުވަހަށް ބަންދުކުރުމަށް އަމުރުކޮށްފައިވެއެވެ.

[1] ޕާސްޕޯޓު ނަންބަރު N8988205

3. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ މި އަމުރާމެދު ހިތްހަމަނުޖެހިގެން ޕްރޮސިކިއުޝަނުގެ ފަރާތުން މި އަމުރު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފުކުރިއެވެ. މިއީ އެގޮތުން ބަލާ އިސްތިއުނާފު ޤަޟިއްޔާއެވެ.

އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާ

4. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MA/2023/2122 (17 އޮކްޓޫބަރު 2023) ކޯޓު އަމުރު ނެރެފައިވަނީ ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ އުޞޫލުތަކާ ޚިލާފުވާކަމަށްބުނެ، ޕްރޮސިކިއުޝަނުގެ ފަރާތުން އެ އަމުރު އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް 02 (ދޭއް) ނުކުތާ ހުށަހަޅައި އެނުކުތާތަކާގުޅޭ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ވާހަކަ ދައްކަވައިފައެވެ. އެގޮތުން ހުށަހެޅި؛

4.1 **ފުރަތަމަނުކުތާއަކީ:** އިސްތިއުނާފު ކުރެވޭ އަމުރަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 48 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާއި 53 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި ޚިލާފަށް ނިންމާފައިވާ ނިންމުމެއް ކަމަށެވެ.

4.2 **ދެވަނަނުކުތާއަކީ:** އިސްތިއުނާފު ކުރެވޭ އަމުރަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ) ގައި "މަތީ މަޙްކަމާތަކުގެ ކޯޓުތަކުން ނިންމާ ނިންމުންތަކަށް އެއަށްވުރެ ދަށު މަޙްކަމާތަކުން ތަބާވާންވާނެ" ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ އުޞޫލާ ޚިލާފަށް ނެރެފައިވާ އަމުރެއްކަމަށްބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތާއެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އެދޭގޮތް:

5. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MA/2023/2122 (17 އޮކްޓޫބަރު 2023) ކޯޓު އަމުރަކީ ޤާނޫނާ ޚިލާފަށް ނެރެފައިވާ އަމުރެއްކަމަށް ކަނޑައަޅައި، އެ އަމުރު ބާޠިލްކޮށްދިނުމަށާއި، އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތް މިނިވަންކޮށް ގޭގައި ކަނޑައަޅައިދިނުމަށް އެދިފައެވެ.

ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ދެފަރާތުން ދެއްކި ވާހަކައިގެ ޚުލާޞާ

6. އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ، އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތް ބަންދުކުރުމަށް ދަށު ކޯޓުން ނިންމައިވާ އަމުރަކީ އެ ފަރާތަށް ޤާނޫނުއަސާސީގެ 53 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި 48 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައިވާފަދައިން ވަކީލަކު އައްޔަންކުރުމަށް އެދިފައިވަނިކޮށް، ވަކީލް އައްޔަންކޮށްނުދީ ވަކީލުގެ ބައްދަލުން މަބްދޫލްވާގޮތަށް ވަކީލުގެ ހާޒިރުގައި ހާޒިރުކޮށް ކޯޓަށް ހާޒިރުކޮށް ނިންމައިވާ އަމުރެއްކަމަށެވެ. 16 އޮކްޓޫބަރު 2023ގެ ރޭ އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތް ހައްޔަރުކުރުމުން، 17 އޮކްޓޫބަރު 2023ގެ ހެނދުނު 9:10 ގައި ވަކީލްއައްޔަންކުރުމަށް އެދި ދިވެހި ފުލުހުންގެ ޒިންމާގައި އެދިފައިވާކަމަށެވެ. ނަމަވެސް، ވަކީލަކަށް އައްޔަންވުމުން ދެވޭ ސްލިޕް އިޝޫ ކޮށް ވަކީލަށް އެކަން އެންގިފައިވަނީ 18 އޮކްޓޫބަރު 2023 ދުވަހު ކަމަށެވެ. ޤާނޫނުއަސާސީން ކަށަވަރުކޮށްދީފައިވާ ވަކީލެއް އައްޔަންކުރުމުގެ ޙައްޤު ގެއްލިގެން މަތީ މަޙްކަމާގެ ނިންމުންތަކާއި ޚިލާފުވެފައިވާކަމަށާއި، އެގޮތުން ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2014/SC-A/31 ޤަޟިއްޔާއާއި، ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2020/HC-A/176 އަދި ނަންބަރު 2019/HC-A/639 ފާހަގަކުރެވޭކަމަށެވެ. އަދި ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2014/HC-A/331 ޤަޟިއްޔާގައި ބަންދުކުރުމުގައިވާ މީހެއްގެ ބަންދާއިމެދު ގޮތެއް ނިންމުމަށްޓަކައި އެމީހަކު ޝަރީޢަތަށް ހާޒިރުކުރުމުގެ އެންމެހާ ކަންތައްތައް ހަމަޖެއްސުނީ މެޖިސްޓްރޭޓް ސަރވިސްގެ ފަރާތުންކަމަށްވާތީއާއި، އެމީހަކު ޝަރީޢަތަށް ހާޒިރުކުރުމުގެ ކުރިން އެކަން އެމީހަކު އައްޔަންކުރުމަށްޓަކައި ޤާނޫނީ ވަކީލަކަށް، އެމީހަކު އަމިއްލައަށް އެންގުމުގެ ފުރުޞަތު ނުދީ، އެމީހެއްގެ ފަރާތުން ވަކީލު އައްޔަންކޮށްފައިވާ ބާރުތަކުގައި، އެމީހެއްގެ ބަންދާމެދު ގޮތެއް ނިންމުމަށްޓަކައި އެމީހަކު ޝަރީޢަތަށް ހާޒިރުކުރުމަކީ ހަމަޖެހިފައިވާ ތަރުތީބާއި، ގެފަދަ އެންމެހާ މަޢުލޫމާތު އެމީހެއްގެ ޤާނޫނީ ވަކީލަކަށް އެންގުމަކީ ޖުޑީޝަލް ސަރވިސްގެ އިޖުރާއަތުކަމާއި، އަދި މީގެ އެސަރވިސްގެ ފަރާތުން މިޝަރީޢަތަށް ދުރަހު އެކަން ޖުޑީޝަލް ގެއްލުން ބަލާނުކުރެވިފައިވާތީ، މި މައްސަލައިގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ މި ނިންމުމާބެހޭ ހިތާފުކަމަށެވެ.

7. އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާގެ ޖަވާބުގައި ދައުލަތުން ބުނެފައިވަނީ އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވާގޮތަށް މި މައްސަލައިގައި އެފަރާތުގެ ވަކީލު ފުލުހުންގެ އިދާރާއަށް ރުޖޫ ހުށަހަޅާފައިވިޔަސް، މުއްދަތު ޖަހިފުރުގެ ތަޢުރުން ކުރިއަށް ގެންގޮސްފައިވިޔަސް ވަކިވަކިކަންނާލާކަމަށްއި، މިކަން މިގޮތަށް ދުރުވެރިވެފައިވިޔަސް އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުގެ ވަކީލު ފޯނު ރަފައިވާކަން، މައްސަލަ ތަބްދީލުކުރާ ފަރާތަށް އެނގިފައިނުވާތީކަމަށެވެ. އަދި އެފަރާތުން ދިމާވެފައިވާ ފުލުހުންގެ ސިސްޓަމުން އެމަޢުލޫމާތު އަދާހަމަކުރެވިފައިނުވާތީކަމަށެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރައްވާ ފަރާތުން އެދޭގޮތް:

8. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MA/2023/2122 (17 އޮގަސްޓު 2023) ކޯޓު އަމުރު ބާޠިލުކޮށްދިނުމަށް އެދޭކަމަށެވެ.

ޝަރީޢަތަށް ފާހަގަކުރެވުނު ކަންތައްތައް

9. މިމައްސަލައިގައި ހުށަހެޅިފައިވާ ލިޔުންތަކަށް،[2] އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުގެ ބަންދު މަޖިލީސް ކުރިއަށް ގެންގޮސްފައިވަނީ ޢާނާގެ ފަރާތުން ޙާޟިރުނުވެ ވަކީލާ ބައްދަލުނުކުރެވުނުކަން އެނގެއެވެ. އަދި އެކަމާމެދު ދެފަރާތުގެ ދެބަސްވުމެއް ނެތެވެ.

10. މިގޮތުން މި ކޯޓުގެ އިބްރާހީމް ރަޝީދު ވ. **ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް**[3] ޤަޟިއްޔާގައި އަރުވާން ފާހަގަކޮށްފައިވާގޮތަށް މިފަދަ ހާލަތެއް ދުރުވެރިވެގެންދާ އެއްގެ ބޭނުމަކީ އެއްސަފަސްތަކު، ކޯޓުގެ ފަރާތުން ޤާނޫނީ މުއްދަތުގެ މަޖިލީސް ކުރިއަށް ގެންދިއުމާއި، ވަކީލަކު ނެތި މުއްދަތުގެ އެކަށީ ބައިވެރިކޮށްގެން ވަކީލަކު ގެންދަވާއިރު މުއްދަތުގެ މަޖިލިސްތަކުގައި، ޙާޟިރު ވަކީލުބެހޭ ގޮތުން މުއްދަތާ ސީދާ ނުކުތާވާތީއެވެ.

2 ދިވެހި ފުލުހުންގެ ހިދުމަތްތަކުގެ ނަންބަރު VR028728 ވަކިވަކިން ޙައްޤުތައްވެވަން އުޅުމުން ދިޔަ ސްކްރީންގައި ޕްރޮސީޖަރގެ ފަރާތުން ކޯޓު ހުށަހެޅި ބާރީކް ކަމަން ބަންދުކުރުމުގައިވާ 17 އޮގަސްޓު 2023ގެ 09:22 އަދި އިސްތިއުނާފުކުރާކަމުގެ އަމުރު ނެރެފައިވާ 17 އޮގަސްޓު 2023 ގެ 15:15ގައި.

3 ފޮސިކިއުޓަރ ނަންބަރު 2023/HC-B12/10 ގެ 14 ވަނަ ނުކުތާ

11. ޤާނޫނުއަސާސީގައި ބަޔާންކުރާ އަސާސީ ޙައްޤުތަކާއި މިނިވަންކަން ހިމާޔަތްކޮށްދިނުމަށް ދައުލަތުގެ ވާޖިބުއްކަން ޤާނޫނުއަސާސީގެ 18 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރެއެވެ. ވީމާ، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 48 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކުރާ ޤާނޫނީ ވަކީލުގެ ބައްދަލު ދެވިފައިވާކަން ކަށަވަރުކުރުމަށް ފުލުހުންވެސް ސަމާލުވާންޖެހޭނެއެވެ.

12. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MA/2023/2122 (17 އޮކްޓޯބަރު 2023) ކޯޓު އަމުރު ނެރުއްވީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 48 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާއި 53 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ) އާ ޚިލާފުވާކަމަށްވާތީ އެ އަމުރު ބާޠިލުކުރަން ފެނުނެވެ.

ފަނޑިޔާރު ދީބާނާޖް ފަހުމީގެ ރައުޔު

13. މި މައްސަލައިގައި ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒްގެ ރައުޔަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަމެވެ.

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ސަލީމްގެ ރައުޔު

14. މި މައްސަލައިގައި ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒްގެ ރައުޔަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަމެވެ.

ޙުކުމް:

ދެންފަހު، ބަޔާންވެދިޔަ ސަބަބުތަކާއި އެހެން ހުކުމުން، ކުރިމަތިވާ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MA/2023/2122 (17 އޮކްޓޯބަރު 2023) ކޯޓު އަމުރަކީ ޞާބިތު އަމުރެއް ކަމަށް ކަނޑައަޅައި މިމައްސަލަ ބާޠިލު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ހުކުމް ކޮށްފީމެވެ.

މި ފައިސަލާ ބަލައި ހުކުމް ކުރީ:

ފަނޑިޔާރު ދީބާނާޒް ފަހުމީ

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒް (ރިޔާސަތު)

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ސަލީމް